

به لطف بشر، گونه‌های گیاهی، ۵۰۰ برابر سریع‌تر از حد طبیعی در حال انقراض هستند

مترجم: مهرداد زرافشار*

دخالت‌های انسان به‌عنوان یک عامل پیش‌برنده، روند انقراض را تسریع می‌کنند. انسان‌ها با پاک‌سازی مناظر طبیعی با هدف کشاورزی، یا ساختن شهرها، بسیاری از زیستگاه‌های طبیعی از جمله آشیان این گونه‌ها را از بین می‌برند. هشدار دانشمندان درباره آغاز دوره ششم انقراض سیاره زمین، درست، مشابه انقراض دایناسورها و موجودات اولیه ماقبل تاریخ است. سازمان ملل متحد گزارش می‌دهد که در آینده نه‌چندان دور، بیش از یک میلیون گونه از بین خواهند رفت. اگرچه به جای گیاهان، بیشتر توجه روی حیوانات است، اما نویسندگان این مقاله تأکید می‌کنند تعداد گونه‌های گیاهی منقرض شده، دو برابر مجموع تعداد پستانداران، پرندگان و دوزیستان است. محققین از این عدم تعادل به‌عنوان کوری گیاهی (plant blindness) یاد می‌کنند. حیوانات، زیبا، مهم و متنوع هستند، اما، متأسفانه علاقه برای شناخت گیاهان کاهش یافته است. بیشتر مردم نام یک گونه گیاهی را که به‌تازگی منقرض شده است، نمی‌دانند. تقویت درک موضوع انقراض گیاهان، برای جلوگیری از نابودی تنوع زیستی در آینده و برنامه‌ریزی برای حفاظت از آن بسیار ضروری است. زندگی بشر به‌طور مستقیم (برای تأمین مواد غذایی، ایجاد سایه و مصالح ساختمانی) و به‌طور غیرمستقیم (برای خدمات اکوسیستم مانند تثبیت کربن، تولید اکسیژن و حتی بهبود سلامت روان انسان‌ها)، به گیاهان وابسته است. انقراض گیاهان خبر بدی برای تمام موجودات کره زمین است.

Journal Reference:

Humphreys, A. M., Govaerts, R., Ficinski, S. Z., Lughadha E. N. and Vorontsova, M. S. 2019. Global dataset shows geography and life form predict modern plant extinction and rediscovery. *Nature & Evolution*, 3: 1043-1047.

Tecophilaea cyanocrocus که تصور می‌شد، تا زمان کشف مجدد در سال ۲۰۰۱، منقرض شده باشد. از آن زمان تاکنون در دستورالعمل‌های ICUN در معرض خطر جدی قرار گرفته است. (ریچارد ویلفورد/ دانشگاه استکهلم)

مطالعات منتشر شده در مجله *Nature Ecology & Evolution* نشان می‌دهد، طی ۲۵۰ سال گذشته، نزدیک به ۶۰۰ گونه گیاهی منقرض شده و این میزان انقراض حدود ۵۰۰ برابر سریع‌تر از شرایط طبیعی و بدون دخالت انسان است. محققان در یک ارزیابی کامل و جامع و با بررسی دقیق سوابق تحقیقات مرتبط با وضعیت انقراض ۳۳۰۰۰۰ گونه گیاهی، به تحقیق در روند انقراض گونه‌های گیاهی پرداختند. از ۱۲۳۴ گونه گیاهی که در برخی موارد در گروه منقرض‌شده‌ها طبقه‌بندی شده بودند، تعداد ۵۷۱ گیاه، منقرض باقی ماندند درحالی‌که برخی از آنها دوباره کشف و رده‌بندی شدند. این رقم چهار برابر بیشتر از آمار رسمی اعلام شده از سوی اتحادیه بین‌المللی حفاظت از طبیعت (International Union for Conservation of Nature: IUCN) است. از نظر نویسنده این مقاله *Maria Vorontsova* (متخصص زیست‌شناسی باغ گیاه‌شناسی سلطنتی کیو انگلستان)، این مطالعات کل محدوده انقراض گیاهی را دربر نمی‌گیرد. برای مثال بعضی از گونه‌های گیاهی موسوم به فسیل زنده (living dead)، ممکن است هنوز چند بازمانده داشته باشند، اما حضور آنها در محیط‌ها و اکوسیستم‌های طبیعی بعید به نظر می‌رسد. او در مجله *گاردین (Guardian)* بیان می‌کند: «این رقم از موجودات منقرض شده، بیشتر از دانسته‌های ماست، همین‌طور بیشتر از چیزیست که باید باشد، به‌عبارت‌دیگر این آمار بسیار غیرمنتظره است. نگرانی ما در مورد ۵۷۱ گونه منقرض شده نیست، چرا که ما فکر می‌کنیم این عدد دست‌کم گرفته شده و دور از واقعیت است.» تعداد قابل توجهی از گونه‌های گیاهی منقرض شده در مناطق تروپیکال و در اکوسیستم‌های مدیترانه متمرکز شده است. در هاوایی که به‌عنوان منطقه داغ تنوع زیستی (Hotspot) شناخته می‌شود، محققان ۷۹ مورد منقرض شده را ثبت کردند. استان کیپ‌تاون در آفریقای جنوبی نیز با تعداد ۳۷ مورد در رده دوم میزان انقراض قرار دارد. از آنجایی‌که مناطق تروپیکال دارای تنوع زیستی منحصربه‌فردی هستند و تعداد گونه‌های گیاهی در آنها زیاد است، نرخ بالای انقراض در این مناطق قابل پیش‌بینی است. طبق نظر *Aelys Humphreys* (زیست‌شناس تکاملی در دانشگاه استکهلم و نویسنده همکار در این مقاله)، اگرچه تنوع زیستی در مناطق تروپیکال زیاد است، اما باید توجه داشت که میزان انقراض گیاهان در این منطقه بیش از سطح انتظار محققان است. وی همچنین اشاره می‌کند که اگرچه این مناطق، گونه‌های منحصربه‌فرد زیادی دارند ولی در برابر تغییرات محیطی بسیار حساس و آسیب‌پذیر هستند.

* استادیار، مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان فارس، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، فارس، ایران